

מבוא

"הבנתם המדינית של אנשים, העומדים בתוך תוכם של חיי-המעשה, היא לעתים תכופות זעומה עד להתמיה" – כך פותח בנימין זאב הרצל את ספרו "מדינת היהודים". מאה ועשרים שנה חלפו מאז יצא הספר לאור. האנשים העומדים בתוך תוכם של חיי-המעשה, התחלפו מאז, אבל הבנתם המדינית עדיין זעומה עד להתמיה.

כיום הדבר מתמיה אף יותר. האזרח הישראלי הממוצע הספיק במרוצת חייו לנסוע בכל העולם, להקים שלושה סטארט-אפים, לרשום שני פטנטים ולהכיר לפחות סרט בורקס אחד בעל פה, אבל לו אותו אזרח ממוצע היה צריך לעבור בוחן פתע בתולדות הסכסוך הישראלי פלסטיני – מה הסיכוי שהיה עובר אותו בהצלחה? נמוך מאוד לדעתי. יש בארץ יותר מומחים בעלי שם לרפואה סינית או להיסטוריה של קנדה, מאשר אנשים שמכירים כראוי את תולדות הסכסוך המתחולל ממש מתחת לאפם.

רבים מאיתנו, מימין ומשמאל, נוטים לדמיין את הסכסוך, המציין מאה להיווסדו, בצורה פשטנית – בקרב של דוד מול גוליית. יש צד טוב ויש צד רע. יש קורבן ויש מקרבן. הצד הרע רק רוצה להרוג את הצד הטוב; הצד הטוב רק רוצה לחיות בשכנות טובה ובשלום עם הצד הרע, אילו רק הצד הזה לא היה כה רע. איפה ממוקמים הישראלים והפלסטינים במשוואה הזו? מימין ומשמאל נקבל תשובות הפוכות ונחרצות, אבל בשני המקרים התשובה לא תתבסס על מחקר מעמיק בסוגיה.

לגבי שאלה אחת הולכת ומסתמנת דווקא אחדות דעים מפתיעה בין שני הקצוות: האם יש סיכוי להגיע להסדר שלום עם הפלסטינים על בסיס פתרון שתי מדינות לשני עמים? מימין ומשמאל הגיעו בשנים האחרונות רבים לאותה תשובה: לא. "נגזר עלינו לחיות על חרבנו" ימלמל מיואש א'. "אין ברירה – יש להקים מדינה דו-לאומית" ימלמל מיואש ב'. אחווה זו של מיואשים מייאשת בפני עצמה.

הספקות לגבי הסיכוי להגיע לשלום עם הפלסטינים מוצדקים בחלקם. אבל בואו נניח שיש פתרון קסום לסכסוך הישראלי-פלסטיני, שיאפשר לנו לחיות בשלום לצד שכנינו הפלסטינים, ללא סיכון ביטחוני קיומי ובשגשוג כלכלי חסר תקדים. אילו היה קיים פתרון שכזה, האם הייתם תומכים בו? רוב הסיכויים שכן.

כמובן, אתם לא מאמינים בקסמים. גם אני לא. יחד עם זאת, הפתרון שתארת קיים.

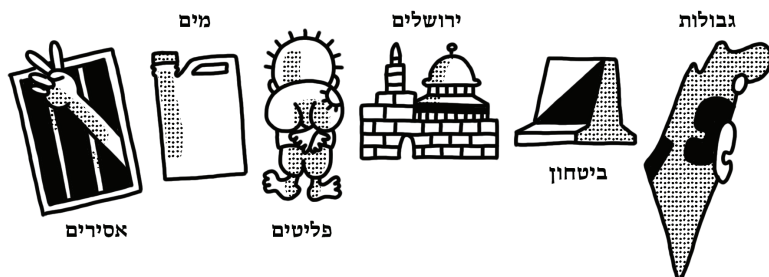
אני יודע, זה נשמע מוזר. הרי התרגלנו כבר לכך שהסכסוך הישראלי-פלסטיני הוא נצחי. הסכסוך הזה התחיל רשמית לפני מאה שנה. מאה שנה זה המון זמן בשביל לפתור סכסוך. כמה המון? המון כל כך, שלפני מאה שנה לא היה דבר כזה מחשב, וכיום לכל ילד יש ביד מבשיר בעל כוח חישובי גדול יותר מכלל המערכות שעמדו לרשות נאס"א בעת הנחתת האדם הראשון על הירח. המון כל כך, שלפני מאה שנה לא הייתה זכות הצבעה לנשים כמעט באף מדינה בעולם ואילו כיום אין מדינה בעולם (מלבד הוותיקן) שאין בה זכות הצבעה לנשים. במהלך מאה השנים האחרונות הספיקה ברית המועצות לקום, להפוך למעצמה הגדולה בתבל ולקרוס. ואנחנו, עם ישראל, הספקנו במאה האחרונה לגבש חזון מעשי לתקומה מדינית, להיעלם כמעט מהמפה ברצח העם הנורא ביותר שידעה ההיסטוריה האנושית, ושוב לקום מההריסות כעוף החול. הקמנו מעצמה, שכוחה הכלכלי, הצבאי, הטכנולוגי והתרבותי משתווה לזה של הגדולות שבמעצמות. אבל הסכסוך הישראלי-פלסטיני? הו, לא! לסכסוך הזה בטח אין פתרון.

אז זהו, שיש, ובספר שלפניכם אני מתכוון לעשות היכרות בינו לבינכם. בעצם, למה שלא נעשה את זה כבר עכשיו? קבלו בבקשה, במחיאות כפיים סוערות, את...

הפתרון לסכסוך הישראלי-פלסטיני

בעמודים הבאים יתוארו, בקיצור נמרץ ובלווית איורים משובבי נפש, הקווים הכלליים של הסכם השלום העתידי בין ישראל לפלסטינים. אל תתפסו אותי במילה - הסכם השלום, לכשיבוא, לא צפוי להיות זהה אחד לאחד למתואר כאן. עם זאת, מסקירה נרחבת של שלל המתווים, ההסכמים ומסמכי ההבנות, אליהם הגיעו הישראלים והפלסטינים עד כה, אפשר להניח בביטחון רב שההסדר אליו נגיע לבסוף יהיה דומה עד מאוד.

במהלך הסבבים הרבים מספור - הרשמיים, הלא רשמיים והחשאיים - הגיעו צוותי המשא ומתן בעשרות השנים האחרונות שוב ושוב לאותם פתרונות. פתרונות אלו יפורטו להלן על פי החלוקה המקובלת לשש סוגיות הליבה של הסכסוך:

גבולות

ישנם שלושה מונחים שחשוב להכיר בטרם נתאר את הפתרון לסוגיית הגבולות: גבולות החלוקה, גבולות הקו הירוק והחלטה 242:

גבולות החלוקה – בכ"ט בנובמבר 1947 התקיימה הצבעה בעצרת הכללית של האו"ם על חלוקת כבדת האדמה שאותה אנחנו מכנים ארץ ישראל. כ-55% מהשטח יועדו למדינה יהודית, כ-45% מהשטח יועדו למדינה ערבית ואזור ירושלים, שהשתרע על פני כחצי אחוז מהשטח, יועד להפוך לשטח בינלאומי. הצעת החלוקה התקבלה ברוב קולות, ובעקבות זאת יצאו היהודים בארץ במחולות. היהודים היו באותו זמן רק 33% מהאוכלוסייה בארץ, ולכן ראו הישג כביר בהחלטה, שהעניקה להם שטח גדול יותר מאשר לאוכלוסיית הרוב בארץ. הערבים, שמצאו את עצמם בצד המקופח של המשוואה, העדיפו שלא לצאת במחולות באותו יום, ופתחו במלחמה.

גבולות החלוקה

גבולות הקו הירוק – בשנת 1949, עם תום המלחמה, נחתמו הסכמי שביתת הנשק בין ישראל לשכנותיה. על המפות שרטטו נציגי המדינות את גבולות שביתת הנשק בעיפרון ירוק וכך נולד שמם. השטח שיועד למדינה הערבית חולק בין מצרים, עבר הירדן וישראל: מצרים החילה משטר צבאי על רצועה צרה בדרום מישור החוף, שנקראה רצועת עזה. ממלכת עבר הירדן השתלטה על שטח בצורת אוזן ממערב לירדן. כך זכה השטח הזה לכינוי

גבולות 67

הגדה המערבית². ישראל השתלטה על מה שנשאר, וכעת השתרעה על 78% משטחה הכולל של הארץ.

החלטה 242 – לאחר מלחמת ששת הימים קיבלה מועצת הביטחון של האו"ם את החלטה 242 ובה הוצגה למעשה חלוקה מחודשת של הארץ. השטחים אותם כבשה ישראל במלחמת העצמאות זכו להכרה בינלאומית³. לעומת זאת, מן השטחים אותם כבשה ישראל במלחמת ששת הימים, היא התבקשה לסגת אחר כבוד. מאז ועד היום, מבחינת ההכרה הבינלאומית, גבולותיה של ישראל הם גבולות הקו הירוק (ר' סעיף קודם). ב-1988 קיבל אש"ף, נציגם הרשמי של הפלסטינים, את החלטה 242 (בהמשך הספר נלמד מה הוביל לכך). מאז, במשך כל שיחות השלום, התמידו הפלסטינים בהתעקשותם, שעל יותר מזה

הם לא מוכנים להתפשר בשום אופן – ראשית משום שאת הוויתור הגדול הם, מבחינתם, כבר עשו (מדרישה ל-100% מ"ארץ פלסטין השלמה" הסכימו לרדת ל-22% בלבד); שנית, משום שזו החלטה בינלאומית, שיושמה במלואה בגזרה המצרית, הירדנית והלבנונית.

2 באותה הזדמנות שינתה גם הממלכה עצמה את שמה מ-"עבר הירדן" ל-"ירדן", משום שחלשה מעתה על שני עברי הירדן.

3 בהחלטה זו יצאו מדינות העולם מגדרן לטובת ישראל, שכן היא מתעלמת מאחד הסעיפים המרכזיים באמנת האו"ם, האוסר על מדינה לשנות את גבולותיה באמצעות מלחמה, גם אם זו נכפתה עליה.

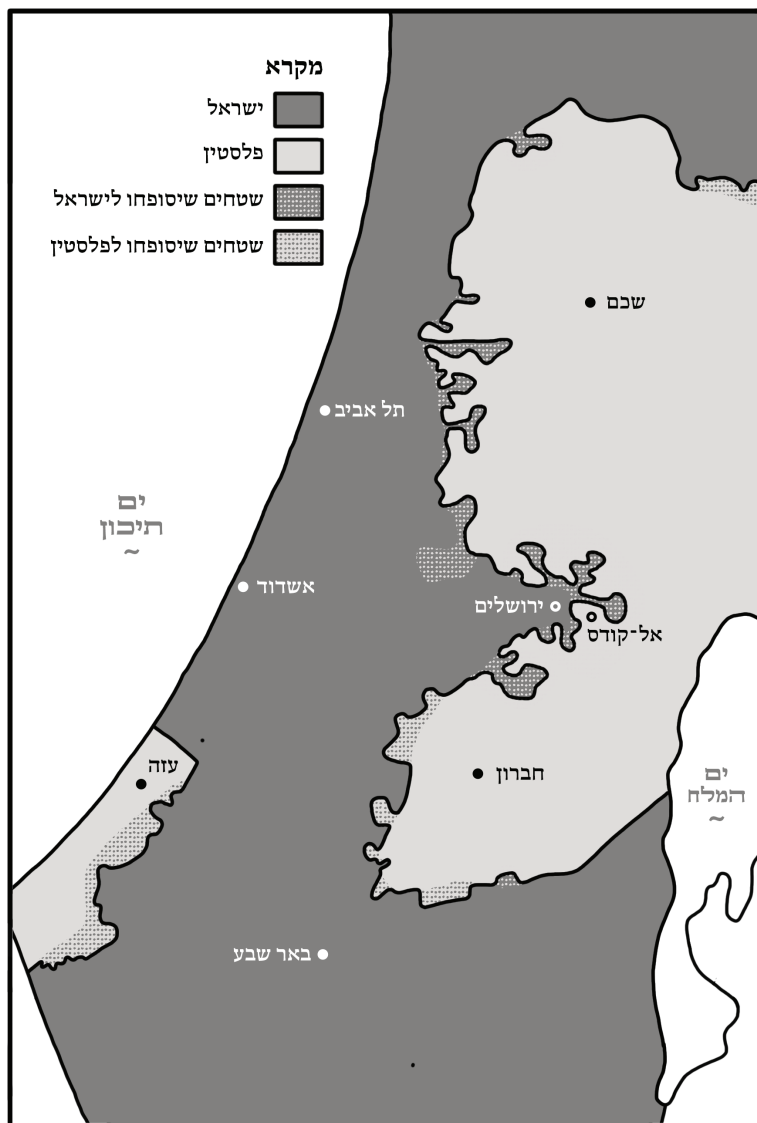
ועבשיו – לפתרון: ישראל תיסוג מרוב שטחי הגדה המערבית, אותם כבשה ב-1967. בשטחים אלו וברצועת עזה, שתחובר אליהם באמצעות מנהרה, גשר, כביש שקוע, או שילוב ביניהם, תוקם מדינה פלסטינית. כ-4% משטחים אלו, בהם חיים כ-80% מהמתנחלים, יסופחו לישראל, ובתמורה תעביר ישראל לפלסטין אדמות משטחה, בגודל דומה. נכון להיום עומד מספר המתנחלים, החיים בשטחי המדינה הפלסטינית העתידית על כ-100 אלף איש, מתוכם הביעו כבר עשרות אלפים נכונות להתפנות מרצון במסגרת של מנגנון פינני-פיצוי⁴.

חלק ניכר מהגבול העתידי בין שתי המדינות עומד על תלו כבר היום. תוואי גדר ההפרדה, שהקימה ישראל סביב הגדה המערבית בשנים 2002-2007 בעקבות האינתיפאדה השנייה, דומה להפליא לתוואי גבולות הקבע המסתמן⁵. בנוסף, כמחצית משטחי המדינה הפלסטינית העתידית נמצאת כבר היום בידיים פלסטיניות. מרצועת עזה כולה נסוגה ישראל ב-2005, במסגרת תוכנית ההתנתקות ומ-40% משטחי הגדה (שטחי A ו-B) נסוגה ישראל במהלך שנות התשעים של המאה הקודמת, במסגרת הסכמי אוסלו.

גבולות השלום ייראו (בערך) ככה:

4 אלדר, 13 באוקטובר 2016.

5 זאת גם היתה אחת ממטרותיה המקוריות של גדר ההפרדה (אריאלי, 2015, עמ' 339-340).

מקור: /משאים-ומתנים/he-מפות/ <https://www.shaularieli.com>

ביטחון

מבין שש סוגיות הליבה, בנוגע לסוגיית הביטחון אפשר ממש לברך על המוגמר. הן אולמרט, הן אבו מאזן אישרו בדיעבד⁶, כי במשא ומתן שניהלו ביניהם בשנים 2007 ו-2008 הם הגיעו למתווה מפורט, שהוסכם על שני הצדדים. מתווה זה, עליו נותר רק לחתום, נסוב על ארבעה סעיפים מרכזיים:

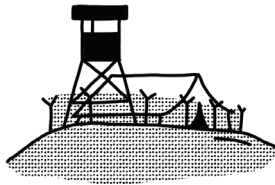
ריבונות מוסדרת
במרחב האווירי, הימי והאלקטרומגנטי⁷

הגבלת חימוש

תחנות התרעה

כוח בינלאומי

בהמשך הספר נדון בסעיפים אלו בהרחבה, וגם נגלה כי מהצד הישראלי זוכה המתווה הביטחוני לתמיכת רוב מכריע בקרב בכירי מערכת הביטחון לדורותיהם.

6 סגל, 2 בנובמבר 2012.

7 טווחי התדרים הנחוצים לצבא ולרשתות התקשורת השונות.

ירושלים

בקיצור ולעניין: חלק ממזרח ירושלים (שטח, שכפי שנלמד בהמשך, מעולם לא היה חלק מ"בירתנו הנצחית") ישוב להיקרא "אלקדס" וישמש כבירת פלסטין. השכונות היהודיות שנבנו במזרח ירושלים מאז 1967 יעברו רשמית לריבונות ישראל. לגבי האגן הקדוש (שטח המשתרע על שטח של כ-2 קמ"ר בלבד ובמרכזו העיר העתיקה והר הבית) ישנם כמה פתרונות. את המוצלח מביניהם, לטעמי, הציע אהוד אולמרט ב-2008, ובמסגרתו יהפוך שטח זה, המקודש לשלוש הדתות, למדינה שלישית קטנטונת, שהריבונות עליה תהיה משותפת או בינלאומית. אפשרות נוספת שהועלתה היא כי הריבונות הרשמית תוענק לאלהים בכבודו ובעצמו. מדינות זו צפויה להפוך במהרה לאתר התיירות המפורסם ביותר בעולם.

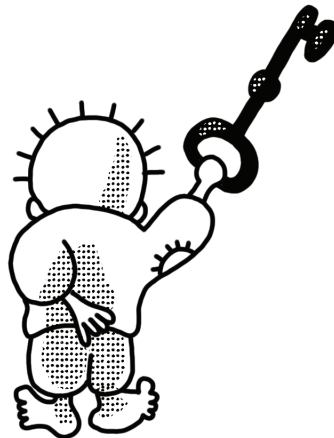

מקור: <https://www.shaularieli.com/he-מפות-ירושלים/>

פליטים

גם בקשר לסוגיית הפליטים אבקש להזכיר קצת מנתוני הרקע בטרם אשטח בפניכם את מתווה הפתרון המסתמן: במהלך מלחמת העצמאות עזבה והועזבה כמחצית מהאוכלוסייה הערבית בארץ באותה תקופה. ההערכה הגסה היא כי מדובר היה בכ-750 אלף איש, אך אין כל דרך לקבוע במדויק את מספרם. בתום המלחמה הציעה ישראל לקלוט בחזרה 100 אלף פליטים. מדינות ערב לא הסכימו להצעה. מאז תפח מספרם של אלו המחזיבים עצמם פליטים וכיום הוא עומד על מעל 5 מיליון (נכון לשנת 2017), וכמובן שגם הערכה זו אינה מדויקת בלשון המעטה.

הדרישות למימוש "זכות השיבה" הפכו בעשרים השנים האחרונות לאתוס מכונן עבור הפלסטינים. הם טוענים בתוקף כי לפליטים זכות לשוב אל בתיהם, שכן זוהי זכות המוקנית לכל אדם, גם אם ברח מיוזמתו, גם אם הוא זה שפתח במלחמה, ואפילו אם הפסיד בה. הטענה הפלסטינית נסמכת על החלטה 194 שהתקבלה באו"ם ב-11 בדצמבר 1948, בה נקבע כי "הפלטים אשר ברצונם לשוב לבתיהם ולחיות בשלום עם שכניהם יורשו לעשות זאת במועד המוקדם ביותר האפשרי מבחינה מעשית"⁸.

זהו חנטי'לה, דמות מצוירת שיצר הקרי-קטוריסט הפלסטיני נאג'י אל עלי ב-1969. חנטי'לה, הילד המדוכדך ועטוי הבלויים, המצויר תמיד כשגבו לקהל, הפך לאייקון פלסטיני, המייצג את שאיפתם של הפליטים לשוב לביתם. לעתים אוחו חנטי'לה במפתח ענק באופן בלתי סביר, המייצג גם הוא את הכיסופים אל הבתים שונטשו.

8 אריאלי, 2013, עמ' 447.

ישראל, מצדה, העלתה כמה וכמה טיעונים כנגד הדרישה הפלסטינית:

1. רק מתי מעט מבין מיליוני ה"פליטים" הרשומים הם אשכרה פליטים. שכן
 2.2 מיליון מהם, החיים כיום בירדן, הם אזרחים מלאים, הנהנים מזכויות
 שוות לאלו של שאר אזרחי הממלכה, ולכן אינם ראויים באמת להיחשב
 "פליטים" על פי המקובל בדין הבינלאומי; עוד כ-2.1 מיליון, החיים בגדה
 המערבית ובעזה – מאחר ואפילו לשיטתם הם חיים בתחומי מולדתם, אינם
 ראויים להיחשב "פליטים", אלא "עקורים" (לפי אמנת האו"ם בדבר מעמדם
 של פליטים משנת 1951, עקורים אינם זכאים למעמד משפטי מיוחד ואינם
 יכולים להעביר לצאצאיהם שום זכות); רק בסוריה ובלבנון חיים כיום פל-
 סטינים, שאולי ראויים להיחשב "פליטים", וגם זה בדוחק – בסוריה, למשל,
 חלק ניכר מהטוענים לתואר השתקמו ברבות השנים והיגרו אל מדינות
 המפרץ, מבלי שמישהו טרח לגרוע אותם מהרשימות. אחרים, לא עלינו,
 כבר הספיקו להפוך לפליטים בפעם השנייה, כתוצאה ממלחמת האזרחים
 המתמשכת. בלבנון נערך ב-2017 סקר ממשלתי רשמי, ובו התברר כי אבדו
 עקבותיהם של כשני שלישי מהפליטים שלכאורה חיים במדינה⁹.

2. לדרישתם של הפליטים לשוב אל אותם הבתים שבהם אולי התגוררו
 אבות אבותיהם אין אח ורע בדין הבינלאומי. פליטים ממלחמות אחרות
 בעולם משולבים בארצות אליהן ברחו, וזוכים למעמד פליט רק כל עוד לא
 הצליחו להשתקם ולעמוד על רגליהם. לעומתם, מעמד הפליט המוענק לפל-
 סטינים הוא נצחי ומועבר אוטומטית גם לבן, לנכד, לנין, לריבע (בנו של
 הנין), או לחימש (נכדו של הנין), ואם כבר יש לפליט פלסטיני נינים של
 נינים אנחנו בכלל בבעיה, כי עדיין לא המציאו לזה מילה¹⁰. גם מבחינה
 כלכלית זוכים הפליטים הפלסטינים ליחס מועדף: הסיוע שמקבל פליט

9 וילף ושורץ, 2018, עמ' 35-33, 207-206, 217, 234, 239, 243.

10 בהקשר הזה נשמעת לפעמים טענה פלסטינית מוצדקת לכאורה: יש לכם
 בעיה עם צאצאים של צאצאים של פליטים? ומה אתם בדיוק? התשובה הישראלית
 השגורה לטענה הזו היא שהפליטים היהודים, להבדיל מצאצאי הפליטים או העקורים
 הפלסטינים, לא דרשו מעולם לשוב לבתיהם והסתפקו גם בחלק ממולדתם ההיסטו-
 רית.

פלסטיני מהאז"ם גדול פי שלושה מהסיוע שמקבל כל פליט אחר בעולם¹¹. היחס המיוחד לו זוכים הפליטים הפלסטינים, יחס שבא לידי ביטוי כבר בהחלטה 194 ובהקמתה של אונר"א (סוכנות מיוחדת מטעם האו"ם לטיפול בפליטים הפלסטינים בלבד), נבע בין השאר מרצון של מעצמות המערב בתקופת המלחמה הקרה למנוע מבריה"מ להשיג שליטה במזה"ת. יחס זה נותר על כנו בזכות כוחן העולה של המדינות הערביות והמוסלמיות בזירה הבינלאומית.

3. החלטה 194 התקבלה רק בעצרת הכללית של האו"ם, וככזו היא בגדר המלצה בלבד ואינה נחשבת להחלטה מחייבת מבחינת החוק הבינלאומי. בנוסף, האו"ם בכבודו ובעצמו כפר בדיעבד בקיומה של זכות השיבה המשתמעת מההחלטה, וקבע כי אין לכפות אותה על ישראל, שכן בבתייהם המקוריים של הפליטים גרים כבר יהודים מימים ימימה¹².

עד כאן המענה הישראלי השכיח לסוגייה זו. הפתרון לבעיית הפליטים, שהתגבש במהלך שיחות השלום, נחלק לשניים. הפלסטינים, שהבינו כבר לפני יותר מ-30 שנה¹³ כי במציאות שנוצרה לא יוכלו ליישם את זכותם הנטענת לשוב לבתייהם, ביקשו להפריד בין ההיבט ההצהרתי של ההסכם לבין ההיבט היישומי שלו.

מן ההיבט ההצהרתי ינוסח ההסכם כך שלא ישתמע ממנו מפורשות כאילו הפלסטינים ויתרו על זכות השיבה. הצדדים יפעלו לגיבוש של נרטיב משותף בנוגע להיווצרותה של בעיית הפליטים. בתוך כך ישראל תכיר בסבל, שנגרם לפליטים, ותביע חרטה על חלקה בו. הפלסטינים מצדם יכירו במציאות שנוצרה מאז, לרבות קיומה של ישראל כמדינה ריבונית ולגיטי-מית.

11 אריאלי, 2013, עמ' 409.

12 וילף ושורץ, 2018, עמ' 68-69.

13 ראו עמ' 33-34, 82-87.

מן ההיבט היישומי יוצעו לפליטים שלוש אפשרויות קליטה עיקריות: במדינה הפלסטינית (בדגש על יישובם בשטחים שישראל תעביר לפלסטין במסגרת חילופי השטחים), במדינות בהן הם חיים כיום, ו/או במדינות שלישיות המוכנות לקלוט אותם. ישראל, כמחווה הומניטרית, תפתח את שעריה בפני מספר מוגבל של פליטים מלבנון¹⁴. הפליטים יזכו גם לסל פיצויים נדיב, שימומן על ידי הקהילה הבינלאומית¹⁵.

מים

עד לפני שנים אחדות נהוג היה להתייחס אל נושא המים כאל סוגיה מרכזית המונעת הסכם בין ישראל לפלסטינים. כיום, הודות לפריצות דרך בתחום ההתפלה, יש מספיק מים לכולם וניתן ליישב את המחלוקות סביב סוגיה זו ברוגע. הצדדים יאמצו מתווה לניהול משותף של משאבי המים המשותפים, על מנת לוודא שמשאבים אלו ינוהלו באופן שוויוני, יעיל ובר-קיימא מבחינה אקולוגית.

אסירים

סוגיית האסירים היא סוגייה טעונה עבור שני הצדדים. אצל הפלסטינים, לכל אדם יש לפחות חבר או קרוב אחד המוחזק ברגעים אלו ממש בכלא הישראלי. אך בקרב הישראלים, שחרור האסירים, שחלקם לקחו חלק במעשי טרור קשים, מעורר התנגדות ציבורית. הסוגייה אמנם מורכבת, אך פתרונה פשוט למדי: כמו בכל הסכמי השלום בעולם, עם כניסת ההסכם

14 לגבי מספר הפליטים המדויק שיורשה להיכנס לישראל נותרה מחלוקת מסוימת בין הצדדים. ההצעות הישראליות נעו בין 5,000 ל-45,000, בעוד שהפלסטינים ביקשו להיצמד להצעה הישראלית המקורית מתום מלחמת העצמאות שעמדה על 100 אלף. בין כך ובין כך, מספרים אלו זניחים בהשפעה על הדמוגרפיה בישראל.

15 למה שהקהילה הבינלאומית תרצה לממן דבר כזה? ובכן, העולם מבזבז מדי שנה מיליארדי דולרים רבים על הסכסוך המטופש שלנו. חלקם הולכים מהאום לאונר"א (התקציב השנתי של אונר"א עומד על כ-1.2 מיליארד דולר), וחלקם על בזבז כלכלי משווע, שנובע מחוסר היציבות באזור. נושא המימון הבינלאומי גובש בסבבי השיחות הקודמים עם נציגי המעצמות.

לתוקף ישוחררו בהדרגה האסירים הכלואים בעוון השתתפותם בסכסוך, אותו בא ההסכם לסיים. ערובות יסופקו לכך שהמשוחררים לא יחזרו לעסוק בפעילויות טרור.¹⁶

וזהו!?

אם פתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני כה פשוט, למה לעזאזל אנחנו תקועים עם הסכסוך המזופת הזה כבר יותר ממאה שנה? הסיבה לכך היא, כי למעשה ישנן שתי בעיות – בעיה קטנה ובעיה גדולה. הבעיה הקטנה היא כלל המחלוקות בינינו לבין הפלסטינים. זוהי הבעיה הקטנה, משום שכפי שראינו, לרובן המכריע של המחלוקות גובשו לאורך השנים פתרונות מפורטים ומוסכמים. בבעיה הגדולה נעסוק בספר שלפניכם (לא באמת חשבתם שאנחנו הולכים לפתור את כל הבלגן הזה כבר במבוא, נכון?).

לפני שנפנה לטפל בבעיה הגדולה, יש לי שלוש בקשות:

1. ספר זה מנסה לשרטט את הדרך לשלום בין ישראל לפלסטינים ולהראות שהשלום הזה הוא אפשרי. באופן כמעט בלתי נמנע עלולים חלקים מסוימים בספר לעורר רגשות עזים. בקשתי אליכם היא כזו: אם יצוצו אצלכם הסתייגויות למקרא טענה כזו או אחרת, אל נא תטרקו את הספר בחמת זעם. את הסתייגויותיכם רשמו לעצמכם בצד והשתדלו להמשיך ולקרוא בספר עד סופו. עם סיום הקריאה חזרו אל הדברים שכתבתם, ובדקו עם עצמכם: האם אתם עדיין עומדים מאחוריהם?

2. לצערי הרב אינני יכול לבטל את האפשרות, שבמהלך הקריאה בספר ייתקל הקורא הנבון בפרט זה או אחר החוטא לאמת. הספר שבידיכם הוא אמנם תוצאה של חמש שנות מחקר מאומצות, אך עם נושא כה מורכב כמו הסכסוך הישראלי-פלסטיני לא מן הנמנע שהשתרבבו להן פנימה אי-אלו טעויות מביכות¹⁷. עוצמת השינוי התודעתי שאני מבקש לעורר באמצעות

16 אנחנו נדון בחשש הזה בהרחבה בפרק הרב"ה (עמ' 257).

17 בכלל, בהיסטוריה של הסכסוך הישראלי פלסטיני יש מורכבויות, שאלוהים

הספר הזה עלולה להוביל את הקורא להיאחז בכל טעות עובדתית תמימה כמוצא שלל רב. על כן אני מבקש גם בהקשר הזה – אם מצאתם טעות שכזו, הוסיפו אותה בבקשה לרשימה שלכם מהסעיף הקודם והמשיכו לקרוא. לבשתסיימו לקרוא, עברו על הרשימה שיצרתם ושאלו את עצמכם: האם באמת קורסת כל התאוריה שאני מציג כאן בשל אותה טעות? חוץ מזה, אני כמובן מפציר בכם לדווח לי על כל הפשלות שאיתרתם. שלחו אותן אלי למייל שלי – uri@hatikvah.co.il ואדאג לתקן אותן במהירות הבאות.

3. ודאי תסכימו איתי כי הסכסוך שבו עסקינן אינו נושא מרנין או מלבב. זו אחת הסיבות לכך, שרובנו נמנעים מלהעמיק בו, וכך יוצא, שהבנתנו בו היא "זעומה עד להתמיהה", כדבריו של הרצל. כדי להפוך את חווית הקריאה בנושא זה לקצת יותר נעימה ומזמינה, בחרתי לרכך אותו פה ושם באמצעות נימה הומוריסטית. אני מקווה שהגישה המאוד לא טריוויאלית הזו לא תיצור את הרושם כאילו אני מבקש להמעיט במורכבותו של הסכסוך, או חלילה לזלזל בכאבם של אלו הנושאים בגופם או בנפשם את צלקותיו. הומור, עבורי, הוא לפעמים הדרך היחידה להתייחס אל המציאות בריצנות.

עכשיו, לאחר שהסדרנו את העניינים האלה בינינו, אבקש לעצור רגע ולספר לכם קצת על עצמי ועל מה שהוביל אותי להקדיש ארבע שנים מחיי לכתיבה ולאיוור של ספר על הסכסוך הישראלי-פלסטיני.

ישמור. קחו לדוגמה את דרך שלמה בתל אביב. הדרך הזו נקראה עד 1948 דרך שלמה, על שם הכפר הערבי אליו הובילה. אותו כפר הוקם לפני המאה ה-16 על חורבותיו של הכפר שלמה, הנזכר בסיפורי המכבים. מן הסתם גם המכבים בנו את שלמה על הישוב שלמה של איזשהו עם שכוח אל, ונותר רק לקוות שבני אותו עם אינם בין קוראי ספר זה (אם אתם כן – תשכחו מזה! יש לנו מספיק בלגן גם בלעדיכם!)

